

Βιτσέντζος Κορνάρος

Ενότητα 4η: Σχολιασμός αποσπασμάτων του
κειμένου της *Θυσίας του Αβραάμ* (συνέχεια)

Αναστασία Μαρκομιχελάκη

Επίκουρη καθηγήτρια

Τμήμα Φιλολογίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

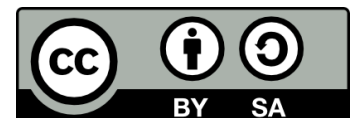

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σχολιασμός αποσπασμάτων του κειμένου της *Θυσίας του* *Αβραάμ* (συνέχεια)

Ενότητα 4η: Μάθημα 4ο

Περιεχόμενα ενότητας

1. Σχολιασμός των στίχων 375-426 (από τη φοιτήτρια Πασχαλίνα Κόπελη).
2. Ο θάνατος ως γάμος στη δημοτική παράδοση.
3. Παρουσίαση και σχολιασμός του χωρίου 473-548.
4. Σχολιασμός των στίχων 655-696 (από τη φοιτήτρια Αρχοντία Καλογιαννίδου).
5. Η τρίτη δοκιμασία του Αβραάμ: Ισαάκ.
6. Το καλό τέλος: στ. 1045-1144.
7. Ελληνικές ιδέες στο έργο.
8. Τα πραγματικά προτερήματα του έργου, κατά τον Wim Bakker («το έργο είναι ένα αριστούργημα»).
9. Τύχες και απηχήσεις του έργου.

Σκοποί ενότητας

- Στόχος της ενότητας είναι η γνωριμία ενός μείζονος κειμένου της νεοελληνικής λογοτεχνίας (μέσα από στοιχεία της ποιητικής, της μετρικής, των σχημάτων λόγου του), καθώς και η εξοικείωση με τη λειτουργία του κριτικού υπομνήματος, όταν χρησιμοποιείται μία κριτική έκδοση κειμένου της παλαιότερης λογοτεχνίας μας.

Το μοιρολόι της Σάρρας (δεύτερο και τρίτο μέρος).
Παρουσίαση από τη φοιτήτρια Πασχαλίνα Κόπελη.

Σχολιασμός των στίχων 375-426

Σχολιασμός των στίχων 375-426

Απόσπασμα από την κριτική έκδοση της *Θυσίας του Αβραάμ* των Wim Bakker – Arnold F. Van Gemert (1996):

«ΣΑΡΡΑ: Εννιά μήνες σ' εβάσταξα, τέκνο μου, κανακάρη,
'ς τούτο το κακορίζικο και σκοτεινό κουφάρι.

[...]

Και τώρα ποια 'ναι η αφορμή και θέλεις να μ' αφήσεις
ολότυφλη και σκοτεινή, του πόνου και τση κρίσης;»

Πρόκειται για το δεύτερο (στ. 375-390) και το τρίτο μέρος (407-426)
του μοιρολογιού της Σάρρας

Σχολιασμός των στίχων 375-426

- Στην αρχή γίνεται λόγος για τη **σχέση του μοιρολογιού αυτού με τα μοιρολόγια της λαϊκής παράδοσης.**
- Στη συνέχεια, γίνεται **σχολιασμός στίχο προς στίχο, με αναφορές στο κριτικό υπόμνημα, συγκρίσεις στίχων ή φράσεων με τον *Ερωτόκριτο*, και μετρικές παρατηρήσεις.**
- Η παρουσίαση ολοκληρώνεται με τα **δεδομένα** που δίνει το βιβλίο *Η Θυσία του Αβραάμ* στο υπολογιστή για τις λέξεις «τέκνον» και «παιδί».

**ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

Ο θάνατος ως γάμος στη δημοτική παράδοση

Ο θάνατος ως γάμος στη δημοτική παράδοση

- Guy Saunier, *Ελληνικά δημοτικά τραγούδια. Τα μοιρολόγια*, εκδόσεις Νεφέλη, Αθήνα 1999, σ. 298:

α. Κάτω στις ελιές τις πολυανθούσες

γάμος γίνεται νύφη ξεβγαίνει

μα η μάνα της πικρά τής λέει.

-Κάτσε κόρη μου και μη πηγαίνεις

γιατ' είν' ο Χάροντας πικρός σε παίρνει

κι ο πατέρας της της λέει, κτλ. (Πύλος)

β. Γαμπρέ, γαρούφαλο κρατείς, γαμπρέ, μοσκομυρίζεις.

-Μαηδέ γαρούφαλο κρατώ μαηδέ μοσκομυρίζω.

Μυρίζει το μαντήλι μου τ' αρρεβωνιαστικό μου

που μού 'στειλε η κάλη μου και αρρεβωνιαστική μου.

Ο θάνατος ως γάμος στη δημοτική παράδοση

- Guy Saunier, *Ελληνικά δημοτικά τραγούδια. Τα μοιρολόγια*, εκδόσεις Νεφέλη, Αθήνα 1999, σ. 298 (συνέχεια):

Μη με πλακώνεις ουρανέ, μη με σκεπάζεις χώμα,
ακόμα δεν εφόρεσα στεφάνι και αρρεβώνα.

-Σιμιγδαλένιο μου ψωμί, σουσάμι με το κλούρι,
δεν το 'λπιζα, λεβέντη μου, να μπεις μες στο τζιβούρι.

Πέφτη ζυμώνουν το χωμί, Παρασκευή τες δίπλες,
Σαββάτο παίρνουν τα προικιά, την Κυριακή τη νύφη.

Έχασα νύφη και γαμπρό και όλους τους συμπεθέρους. (Δημητσάνα
Γορτυνίας)

Ο θάνατος ως γάμος στη δημοτική παράδοση

- Guy Saunier, *Ελληνικά δημοτικά τραγούδια. Τα μοιρολόγια*, εκδόσεις Νεφέλη, Αθήνα 1999, σ. 298 (συνέχεια):

γ. Σήκω, σαρώστε την αυλή, σαρώστε το σοκάκι,
τι θα 'ρθει το συμπεθεριό για να με στεφανώσει.
Φέρνουν το στέφανο μονό και τη λαμπάδα μία,
παν να με στεφανώσουσι κάτω στην Παναγία. (Άργος)

Μοιρολόι από την Κρήτη:

Κοντό' και δεν ευρέθηκε για σένα παλληκάρι,
μόνο να σου το βάλουνε στον Άδη το στεφάνι;

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ο Ισαάκ Ξυπνά και η μητέρα του τον αποχαιρετά.

Παρουσίαση και σχολιασμός του χωρίου 473-548

Παρουσίαση και σχολιασμός του χωρίου 473-548

Στο σημείο αυτό έχουν αρθεί οι αντιρρήσεις της Σάρρας για τη θυσία. Δηλαδή, **ο Αβραάμ έχει ξεπεράσει το πρώτο εμπόδιο, και του μένουν άλλα δύο**: οι υπηρέτες και ο ίδιος ο Ισαάκ.

Απόσπασμα από την κριτική έκδοση της *Θυσίας του Αβραάμ* των Wim Bakker – Arnold F. Van Gemert (1996):

«ΑΒΡΑΑΜ: Πήγαινε, Σάρρα, κι ο Θεός πάλι την έγνοιαν έχει·
αν τ' αναστήσει από νεκρό, καημένη, ποιος κατέχει;

[...]

Η μάνα σου 'ν' λυπητερή, για κείνο δε σιμώνει·

θωρεί μας πως μισεύγομε, για τούτο αναδακρύνει».

Παρουσίαση και σχολιασμός του χωρίου 473-548

Τραγικές ειρωνείες παρατηρούνται και εδώ. Στους στίχους:

- 474: ΑΒΡΑΑΜ, «... αν τ' αναστήσει από νεκρό, καημένη, ποιος κατέχει;»
- 487: ΙΣΑΑΚ, «Μη με ξυπνάς, να με χαρείς, να ζήσεις, αφεντάκη».
- 507-8: ΑΒΡΑΑΜ, «Έλα να πάμε, τέκνο μου, μη στέκομε, να ζήσεις, / να ξεφαντώσεις σημερο και να καλοκαρδίσεις».

Παρουσίαση και σχολιασμός του χωρίου 473-548

- **Ίδιες προσφωνήσεις** χρησιμοποιούνται για τον Θεό και για τον Αβραάμ, π.χ. «αφέντη», «αφεντάκη».
- **Προικονομία της πλοκής** στα λόγια του Αβραάμ: 497-8, «...κι αν τύχει να γυρίσω / αμάδι με τον Ισαάκ, να σε παρηγορήσω».

Παρουσίαση και σχολιασμός του χωρίου 473-548

- Παραστατική παρομοίωση που χρησιμοποιεί η Σάρρα με ειρωνική έννοια: 499-506. Πρόκειται για ολόκληρη **επική παρομοίωση**, που διακρίνεται σε αναφορικό (500-503) και δεικτικό μέρος (504-506), τα οποία έχουν ως κοινό όρο το καρδιοκτύπι κατά την αναμονή ενός δυσάρεστου συμβάντος.

«Με τση καρδιάς τ' απόκτυπο [χτύπο] θέλω σας ανιμένει, [θα σας περιμένω] μ' ό,τι εγδοχή [προσδοκία] στα σίδερα έχουν οι φλακιασμένοι, 500
οπού ανιμένου τση φλακής την πόρτα να κτυπήσει,
να έμπει μέσα ο δήμιος να τσι πισταγκωνίσει, [να τους δέσει τα χέρια πίσω]
να τώσε δώσει θάνατο άγριο, ματωμένο·
με τέτοιους αντεροσπασμούς [πόννοι στα σωθικά, αγωνία] σήμερα ανιμένω·
με τέτοιον αποκτυπημό [δυνατό καρδιοκτύπι], όντα μου κατακρούσι, 505
θέλω ανιμένει το πρικό μαντάτο να μου πούσι».

Παρουσίαση και σχολιασμός του χωρίου 473-548

- Η πολύ ανθρώπινη καθημερινή σκηνή του ντυσίματος του παιδιού από τη μητέρα το πρωί (511-512) δεν υπάρχει στο πρότυπο της *Θυσίας*. Είναι επινόηση του Κρητικού ποιητή:
«ΙΣΑΑΚ, Εσύ ποτέ δε μ' έντυσες, βαριέσαι τα κοπέλια,
αμ' έντυνέ με η μάνα μου με χάχαρα και γέλια».
- Το επίθετο «καλόκαρδος» σημαίνει ότι και ο Ισαάκ πρέπει αργότερα να δώσει τη συγκατάθεσή του στη θυσία του, γιατί μόνο έτσι έχει νόημα αυτή.
- Τα μήλα (στ. 533) σύμφωνα με τη λαϊκή παράδοση αποτελούν προσφορές προς τους νεκρούς.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Το δεύτερο εμπόδιο για τον Αβραάμ.
Παρουσίαση από τη φοιτήτρια Αρχοντία Καλογιαννίδου.

Σχολιασμός των στίχων 655-696

Σχολιασμός των στίχων 655-696

- Το δεύτερο εμπόδιο που αντιμετωπίζει ο Αβραάμ μέχρι την επιτέλεση της θυσίας: η αντίδραση των υπηρετών.
- Διατυπώνονται εισαγωγικά **σχόλια για τον χαρακτηρισμό των υπηρετών** στο συγκεκριμένο έργο και συγκριτικά σχόλια για την παρουσία τους σε έργα προγενέστερα της *Θυσίας*. Τονίζεται η μοναδικότητα του επεισοδίου αυτού στο κρητικό έργο.
- Στη συνέχεια διαβάζεται το απόσπασμα, δίνεται η **ερμηνεία ιδιωματικών λέξεων**, και **σχολιάζονται σημεία του κριτικού υπομνήματος**.

Σχολιασμός των στίχων 655-696

Απόσπασμα από την κριτική έκδοση της *Θυσίας του Αβραάμ* των Wim Bakker – Arnold F. Van Gemert (1996):

«ΣΟΦΕΡ: Αφέντη, λόγιασε καλά ίντά 'ναι αυτά τα κάνεις
και το παιδάκι άδικα μη θες να τα' αποθάνεις.

[...]

άπονο κύρη μη σε πει κι αγρίκητο στον πόνο·

Τη στράτα την περιπατείς άλλαξε και το δρόμο».

Ο υπηρέτης Σοφέρ εκφράζει το κοινό αίσθημα περί δικαιοσύνης και απευθύνεται στη λογική του Αβραάμ. Κάνει συνεχείς προσπάθειες να κλονίσει την απόφαση του Αβραάμ.

Η τρίτη δοκιμασία του Αβραάμ: Ισαάκ.

Σχολιασμός των στίχων 773-964

Η τρίτη δοκιμασία του Αβραάμ: Ισαάκ (στ. 773-964)

Απόσπασμα από την κριτική έκδοση της *Θυσίας του Αβραάμ* των Wim Bakker – Arnold F. Van Gemert (1996):

«ΑΒΡΑΑΜ: Κύριε, δώσ' μου απομονή σήμερα να νικήσω,
γιατί εις μεγάλο πόλεμο μπαίνω να πολεμήσω,
και μη μου παραπονεθείς, αν κλαίω, α θρηνούμαι·
τη σάρκα την αυρωπινή βαστώ και τυραννούμαι.
[...]

Ο ΑΓΓΕΛΟΣ: ... Κι ετούτον οπού σ' όρισε την περασμένη σκόλη
ήτο για να μαρτυρηθείς, να σε γνωρίσουν όλοι,
να παίρνουν ξόμπλι από σε, τον Πλάστη να δοξάζου,
να βάνου πόθο κι όρεξη στσι πράξεις να σου μοιάζου».

Η τρίτη δοκιμασία του Αβραάμ: Ισαάκ (στ. 773-964)

- Στ. 792: «Φέρε μου επά τα χέρια σου, τα ποδαράκια αντάμα, που κοπελίστικη αταξιάν ακόμη δεν εκάμα».

Ο δεύτερος στίχος θυμίζει τον στ. 356, της Σάρρας

- Στ. 816: ο Ισαάκ με μεγάλη ενάργεια περιγράφει τον εαυτό του την ώρα της σφαγής.
- Στ. 827-832: **εκτενής ή επική παρομοίωση**. Αναφορικό μέρος: «Ωσάν τaráσσει...μαχαίρι», δεικτικό μέρος: «έτσι η καημένη...στόμα». Κοινή εικόνα με την προηγούμενη εκτενή παρομοίωση που είχαμε δει: η **αγωνία μπροστά στο θάνατο**.

Η Τρίτη δοκιμασία του Αβραάμ: Ισαάκ (στ. 773-964)

- Ο Ισαάκ δίνει τη συγκατάθεσή του για τη θυσία, το στίχο 835: «Δέσε με, κύρη μου, σφικτά...», αλλά θα περάσει ακόμη από **ψυχολογικές διακυμάνσεις** μέχρι την ολοκλήρωση της πράξης.
- Ο **μονόλογος του Ισαάκ** στον στ. 865 και εξής έχει **τρεις αποδέκτες: τον Θεό** (πρόκειται για ένα είδος προσευχής), **τον πατέρα του** (δύο φορές) και **τη μητέρα του**. Στο τελευταίο δίστιχο του λόγου αυτού, τέλος, το παιδί αναφέρεται και στους τρεις: «Κύρη μου, οπού μ' έσπειρες, και πώς δε με λυπάσαι; / Ω Πλάστη μου, βοήθα μου! Μάνα μου, και πού να 'σαι;».
- Ένα **σεφερικό παράλληλο: Θυσία**, 904: «και πέτρα της απομονής να κάμει την καρδιά σου», πρβλ. Γιώργος Σεφέρης, *Στροφή*, ποίημα «Η λυπημένη»: «Στην πέτρα της υπομονής / κάθισες προς το βράδυ / με του ματιού σου το μαυράδι / δείχνοντας πως πονείς».

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Το καλό τέλος.

Σχολιασμός των στίχων 1045-1144

Το καλό τέλος (στ. 1045-1144)

- **Τόπος:** στον μέσον της απόστασης από το βουνό προς το σπίτι του Αβραάμ. **Χρόνος:** το τέλος της τρίτης μέρας.

Απόσπασμα από την κριτική έκδοση της *Θυσίας του Αβραάμ* των Wim Bakker – Arnold F. Van Gemert (1996):

«ΑΝΤΑ: Ποια στράτα τώρα να κρατώ, ποιον κάμπο, ποιο λαγκάδι,
να πα να βρω τον Αβραάμ με το παιδί αμάδι;

.....

ΑΒΡΑΑΜ: .... Ας πάμε εμείς, τ' αντρόγυνο, το τέκνο μας κι οι άλλοι,
τ' Αφέντη μας να δώσομεν ευκαριστιά μεγάλη:

Εις τη χαρά την είδαμε τη σήμερον ημέρα

Δόξα σοι, πάντα δόξα σοι, ω Πλάστη και Πατέρα.

Ω Κύριε, η χάρη σου τιμή και δόξα να 'χει,

οπού ποτέ με δούλο σου δε θέλεις να 'χεις μάχη».

Το καλό τέλος (στ. 1045-1144)

- Βλέπουμε μία **διπλή αναφορά** στη γνωστή μας **λέξη-κλειδί μαντάτο**, στα λόγια του υπηρέτη Σιμπάν: την πρώτη φορά η λέξη έχει αρνητικό περιεχόμενο ενώ τη δεύτερη αίσιο.

«ΣΙΜΠΑΝ: Κοντό η Σάρρα απόθανε κι ήρθες να πεις μαντάτο;
Εγώ βαστώ άλλο, καλό κι όλο χαρές γεμάτο:
αφέντης μας και το παιδί τον Θεόν επροσκυνήσα,
στον πόλεμο οπού 'μπήκασι σήμερα ενικήσα
κι επέψασιν εμένα ομπρός να φέρω το μαντάτο,
που 'ναι χαρές, παρηγοριές, καλές καρδιές γεμάτο».

**ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

Ελληνικές ιδέες στο έργο

Ελληνικές ιδέες στο έργο

- Η ορθόδοξη θεολογική αντίληψη που διαφαίνεται στο έργο.
- Το αρχαίο ιδανικό του πνευματικού ανδρός.
- Η παρουσία των υπηρετών ως μελών της οικογένειας.
- Η Σάρρα τυπική ελληνίδα μάνα (πρβλ. το τριπλό μοιρολόι).
- Καμία αναφορά σε χώρο και χρόνο που να παραπέμπει στην *Παλαιά Διαθήκη*. Δίνεται η εντύπωση ότι βρισκόμαστε στην Κρήτη της εποχής.
- Η σωτηρία του Ισαάκ εκλαμβάνεται ως **ανάσταση**.

**ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

Τα πραγματικά προτερήματα του έργου, κατά τον Wim Bakker

Τα πραγματικά προτερήματα του έργου, κατά τον Wim Bakker («το έργο είναι ένα αριστούργημα»)

- Η ποίησή του, οι δεκαπεντασύλλαβοί του.
- Η θερμότητα και αμεσότητα της έκφρασης.
- Η σφιχτοδεμένη κατασκευή με το δίκτυο εσωτερικών αναφορών.

**ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

Τύχες και απηχήσεις του έργου

Τύχες και απηχήσεις του έργου

- Ο πρώτος επώνυμος ποιητής που φαίνεται ότι γνώριζε τη *Θυσία* ήταν ο **Καيسάριος Δαπόντες** (18^{ος} αιώνας), ο οποίος το 1748 έγραψε το έργο *Η Θυσία του Ιεφθάε*.
- Νάξος, επίσης 18^{ος} αιώνας: «**Η απαρνημένη των Χανιών**», ποίημα αποτελούμενο σχεδόν αποκλειστικά από στίχους της *Θυσίας* (και μάλιστα της έκδοσης), αν και το θέμα του είναι τελείως άλλο (μια γυναίκα που την εγκαταλείπει ο αγαπητικός της).
- Άλλες απηχήσεις στη Νάξο. Μαρτυρία Δ. Β. Οικονομίδα (Δ.Β. Οικονομίδης, «[Τρία έργα της Κρητικής λογοτεχνίας εν Απεράθου Νάξου](#)» *Κρητικά Χρονικά* 7 (1953), 110-118).

Τύχες και απηχήσεις του έργου

- Συμπέρασμα:

Η *Θυσία του Αβραάμ* δεν πρέπει να είχε επιτυχία στους κύκλους των λογίων, αλλά αγαπήθηκε πολύ από το λαό. Βλ. π.χ. τις τρεις διαφορετικές μεταφράσεις στα τουρκικά για τους ορθόδοξους της Μικράς Ασίας, αλλά και τις αλληπάλληλες εκδόσεις του έργου μέχρι τον 20ό αιώνα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ

ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Ερωτόκριτος

Εκδόσεις

- Κριτική έκδοση: *Βιτσέντσος Κορνάρος Ερωτόκριτος*, κριτική έκδοση, εισαγωγή, σημειώσεις, γλωσσάριο Στυλιανός Αλεξίου, Αθήνα 1980.
- Χρηστική έκδοση: *Βιτσέντζος Κορνάρος Ερωτόκριτος*, επιμέλεια Στυλιανός Αλεξίου, Αθήνα 1985.

Μελέτες

- David Holton, «Μυθιστορία», στον τόμο του ίδιου (επιμ.) *Λογοτεχνία και κοινωνία στην Κρήτη της Αναγέννησης*, απόδοση στα ελληνικά: Ναταλία Δεληγιαννάκη, Ηράκλειο 1997.
- David Holton, «Πώς οργανώνεται ο *Ερωτόκριτος*;», στον τόμο του ίδιου *Μελέτες για τον Ερωτόκριτο και άλλα νεοελληνικά κείμενα*, μετάφραση Μαρία Αθανασοπούλου, Αθήνα 2000, σ. 71-86.
- Γ.Κ. Μαυρομάτης, *Το πρότυπο του Ερωτόκριτου*, Ιωάννινα 1982.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ

ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Ερωτόκριτος

Μελέτες

- Massimo Peri, *Του πόθου αρρωστημένος. Ιατρική και ποίηση στον Ερωτόκριτο*, μετάφραση Αφροδίτη Αθανασοπούλου, Ηράκλειο 1999.
- Dia M.L. Philippides – D. Holton, *Του κύκλου τα γυρίσματα: ο Ερωτόκριτος σε ηλεκτρονική ανάλυση*. Τόμοι Α' - Δ', Αθήνα 1996.
- Ναταλία Δεληγιαννάκη, «Ο διασκελισμός στον *Ερωτόκριτο*», στον τόμο Νάσος Βαγενάς (επιμ.), *Νεοελληνικά μετρικά*, Ρέθυμνο 1991.
- Ναταλία Δεληγιαννάκη, «Το χιούμορ του ποιητή στον *Ερωτόκριτο*», στον τόμο *Οι ποιητές του Γ.Π. Σαββίδη*. Αθήνα 1998, σ. 143-160.
- Wim Bakker, «Τα τρία αστέρια της γκιόστρας στον *Ερωτόκριτο*», *Θησαυρίσματα* 30 (2000), σ. 339-378.
- Γ.Π. Σαββίδης, «Πόσο 'θαλασσινός' ήταν ο Βιτσέντζος Κορνάρος;», στον τόμο *Λοιβή εις μνήμην Ανδρέα Γ. Καλοκαιρινού*, Ηράκλειο 1994, σ. 39-50.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ

ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Ερωτόκριτος

Μελέτες

- A. S. M. Bot, “Η ύστατη δοκιμασία της Αρετής”, *Neograeca Medii Aevi V. Αναδρομικά και Προδρομικά. Approaches to Texts in Early Modern Greek. Papers from the conference Neograeca Medii Aevi V, Exeter College, University of Oxford, September 2000*, edited by Elisabeth Jeffreys and Michael Jeffreys, Oxford 2005, σ. 395-409.
- Μ. Λασιθιωτάκης, «Πετραρχικά μοτίβα στον Ερωτόκριτο», *Θησαυρίσματα* 26 (1996): 143-177.
- Μάρθα Αποσκήτη, «Παρεμβάσεις του ποιητή στον Ερωτόκριτο», στον τόμο της ίδιας *Κρητολογικά. Αναγεννησιακά και νεώτερα*, Αθήνα 2003, σ. 145-152.
- Γιώργος Καλλίνης, «Λειτουργίες του αφηγητή στην αναγεννησιακή ιταλική ποίηση και στον Βιτσέντζο Κορνάρο (με αφορμή τον πρόλογο του Ερωτοκρίτου)», *Ελληνικά* 52 (2002), 295-304.
- Κώστας Ε. Αποστολάκης, «Οπού κατέχει να μιλή: σχετικά με τη ρητορική του Ερωτόκριτου του Κορνάρου», *Πεπραγμένα Θ’ Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου*, τ. Β1, Ηράκλειο 2004, σ. 133-143.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ

ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Ερωτόκριτος

Αφιέρωμα – πρακτικά συνεδρίων.

- *Ερωτόκριτος, ο ποιητής και η εποχή του.* Αφιέρωμα ΕΠΤΑ ΗΜΕΡΕΣ, εφημ. *Η Καθημερινή*, Κυριακή 11 Ιουνίου 2000, επιμ. Κωστής Γιούργος.
- *Ερωτόκριτος.* Αφιέρωμα ΔΙΑΒΑΖΩ, ν. 454 (Σεπτέμβριος 2004), επιμ. Βρασίδης Καραλής.
- *Ζητήματα ποιητικής στον Ερωτόκριτο*, επιμ. Στέφανος Κακλαμάνης, Ηράκλειο 2006. [= Πρακτικά του ομότιτλου συνεδρίου, Ηράκλειο – Ρέθυμνο 13-15/11/2003]
- *Ο κόσμος του Ερωτόκριτου και ο Ερωτόκριτος στον κόσμο*, Πρακτικά Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου, Σητεία 31/7-2/8/2009, επιμ. Τασούλα Μ. Μαρκομιχελάκη, Ηράκλειο 2012.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ

ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Η Θυσία του Αβραάμ

Εκδόσεις

- Κριτική έκδοση: *Η Θυσία του Αβραάμ*, κριτική έκδοση W. Bakker – A.F. van Gemert, Ηράκλειο 1996.
- Χρηστική έκδοση: Wim F. Bakker – Arnold F. van Gemert (επιμ.), *Η Θυσία του Αβραάμ*, Ηράκλειο 1998.

Μελέτες

- Ντία Φιλιππίδου, *Η Θυσία του Αβραάμ στον υπολογιστή: λεξιλογικοί πίνακες και υφολογικά σχόλια*, Αθήνα 1986.
- Wim Bakker, «Θρησκευτικό δράμα», στον τόμο D. Holton (επιμ.) *Λογοτεχνία και κοινωνία στην Κρήτη της Αναγέννησης*, απόδοση στα ελληνικά: Ναταλία Δεληγιαννάκη, Ηράκλειο 1997.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Αναστασία
Μαρκομιχελάκη «Βιτσέντζος Κορνάρος, Σχολιασμός αποσπασμάτων του
κειμένου της *Θυσίας του Αβραάμ Μέρος Β*». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014.
Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<http://eclass.auth.gr/courses/OCRS225/>

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Ευθυμία Χ. Πέτκου
Θεσσαλονίκη, Εαρινό Εξάμηνο 2013-14.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

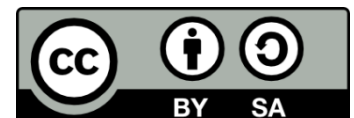

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

